

บทคัดย่อ

กรณีพิพาทเรื่องดินแดนระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์นั้นได้ดำเนินมาเกือบ 6 ทศวรรษ ทั้งนี้ แม้หลายฝ่ายไม่ว่าจะเป็นยุโรป อเมริกา และสหประชาชาติต่างพยายามหาทางออก ปัญหานี้ก็ยังคงไม่คลี่คลายและดำเนินสืบเนื่องมาจนปัจจุบัน

สหรัฐฯ ได้เข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันนี้ตั้งแต่ในสมัยของประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสัน (Richard Nixon) โดยลักษณะการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ต่อกระบวนการสันติภาพอิสราเอล-ปาเลสไตน์นั้นมีความแตกต่างกันในแต่ละยุคแต่ละสมัยอันเนื่องมาจากปัจจัยภายนอกอันได้แก่ ระบบโลก ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมหาอำนาจ และความสัมพันธ์กันของประเทศทวีปเอเชียที่โดดเด่น ประกอบกับปัจจัยภายใน อันได้แก่ ขีดความสามารถทางเศรษฐกิจ การทหาร โครงสร้างทางการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ นอกจากนี้ ปัจจัยทางจิตวิทยาก็ส่งผลกระทบต่อกระบวนการการตัดสินใจของประธานาธิบดีแต่ละสมัยด้วย

ในสมัยประธานาธิบดีคลินตัน ได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศในลักษณะที่มุ่งเน้นการใช้ความร่วมมือ และการเจรจา ซึ่งการดำเนินนโยบายลักษณะนี้เป็นผลมาจากปัจจัยภายนอกที่ ณ เวลานั้นเป็นยุคแห่งการสิ้นสุดสงครามเย็น สหรัฐฯ ขึ้นมาเป็นมหาอำนาจไม่มีประเทศใดทัดเทียมได้ สหรัฐฯ จึงดำเนินนโยบายในการแสวงหาพันธมิตรเพื่อให้ตนได้ขึ้นมาเป็นมหาอำนาจได้อย่างชอบธรรมและเป็นที่ยอมรับจากนานาประเทศ นอกจากนี้ ปัจจัยภายในที่สำคัญ อันได้แก่ สภาพเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ที่อยู่ในช่วงตกต่ำอันเนื่องมาจากเฟื่องผ่านพ้นสงครามอิรักส่งผลให้รัฐบาลคลินตันหันไปให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและให้ความสำคัญกับการออกไปทำสงครามนอกบ้านน้อยลง และปัจจัยในเรื่องของโครงสร้างพรรคการเมือง คือ พรรคเดโมแครต (Democratic) ที่มีอุดมการณ์ในการดำเนินนโยบายแบบใช้เวทีพหุภาคีให้เป็นประโยชน์มากกว่าการดำเนินนโยบายเพื่อผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ด้วยตัวคนเดียว ยิ่งไปกว่านั้น ปัจจัยทางด้านบุคลิกภาพของคลินตันยังแสดงออกให้เห็นถึงการประนีประนอมมากกว่าความแข็งแกร่งรุกรานแรง ซึ่งจากปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้การดำเนินนโยบายของสหรัฐฯ ต่อกระบวนการอิสราเอล-ปาเลสไตน์ในสมัยประธานาธิบดีคลินตันนั้นมีความประนีประนอมมากกว่าสมัยประธานาธิบดีบุช

ในสมัยประธานาธิบดีบุช 2 ลักษณะการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ขาดการประนีประนอม และไม่ใช้การเจรจาดังเช่นสมัยประธานาธิบดีคลินตันอันเป็นผลมาจากปัจจัยภายนอก ได้เปลี่ยนแปลงไป ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

มหาอำนาจต่าง ๆ ในโลกไม่ปรองดองกันอย่างเคย สหรัฐฯ มองประเทศมหาอำนาจอื่นเป็นคู่แข่งหรือไม่ก็เป็นประเทศที่อันตรายและจำเป็นต้องจับตามอง อย่างจีนและรัสเซียเป็นต้น นอกจากนี้ เหตุการณ์ 11 กันยายน 2001 ก็ส่งผลให้รัฐบาลสหรัฐฯ หันมาใช้นโยบายการโจมตีก่อน (pre-emptive strike) และนโยบายบุกเดี่ยว (unilateralism) ที่ขาดการยอมรับจากนานาประเทศ นอกจากนี้ ปัจจัยภายในอันได้แก่ สภาพทางเศรษฐกิจที่ดีในช่วงแรก ประกอบกับอุดมการณ์ทางการเมืองของพรรครีพับลิกัน ประกอบกับปัจจัยทางด้านบุคลิกภาพของประธานาธิบดีบุชที่สะท้อนภาพลักษณ์ของความแข็งแกร่ง ส่งผลให้การดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ในสมัยประธานาธิบดี จอร์จ ดับเบิลยู. บุช ขาดการประนีประนอมกว่าในสมัยประธานาธิบดีคลินตัน

แต่อย่างไรก็ดี แม้ว่าประธานาธิบดีทั้งสองจะมีลักษณะการดำเนินนโยบายแตกต่างกันเพียงใด หากแต่ผลของการดำเนินนโยบายนั้นกลับไม่สามารถแก้ไขปัญหาระหว่างคู่กรณีทั้งสองได้อันเนื่องมาจากปัจจัยที่สำคัญ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และอิสราเอลที่แน่นแฟ้นและกลุ่มผลประโยชน์ชาวยิวที่มีอิทธิพลเป็นอย่างมากในภาคการเมืองของสหรัฐฯ ปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้นโยบายของสหรัฐฯ ต่อกระบวนการสันติภาพอิสราเอล-ปาเลสไตน์เป็นไปในลักษณะที่ค่อนข้างเห็นใจอิสราเอล และตั้งเงื่อนไขหลายประการให้กับปาเลสไตน์ส่งผลให้ความขัดแย้งยังคงดำเนินต่อไป และผู้ลงสมัครชิงตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐฯ ในการเลือกตั้งที่จะถึงในปลายปีนี้ก็ยังคงสานต่อเป้าหมายของการดำเนินนโยบายเช่นนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าสันติภาพที่แท้จริงไม่อาจเกิดขึ้นได้ในเร็ววัน

จากที่ได้กล่าวมานั้น พบว่าการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ต่อกระบวนการสันติภาพอิสราเอล-ปาเลสไตน์มีลักษณะที่แตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ดี ผลของการดำเนินการนั้นเหมือนกันคือไม่อาจบรรลุเป้าหมายเพื่อให้เกิดสันติภาพได้ ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า การดำเนินนโยบายของสหรัฐฯ ในลักษณะดังกล่าวเป็นการดำเนินนโยบายที่มุ่งเน้นที่ผลประโยชน์แห่งชาติมากกว่าสันติภาพในโลก